

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Refellitur definitio Caluini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

CAPVT XVI.

Refellitur definitio Caluini.

RO STREMA definitio, ac sententia est Ioannis Caluini, qui lib. 4 Institut. cap. 14 §. I. his verbis dicit, simplicem, & propriam contineri definitionem Sacramenti: *Sacramentum, externum est symbolum, quo beneuolentiæ erga nos suæ promissiones conscientis nostrî Dominus obsignat, ad sustinendam fidei nostræ imbecillitatem: & nos vicissim pietatem erga eum nostram tam coram eo, & Angelis, quàm apud homines testamur.*]

Est autem OBSERVANDVM, Caluini sententiam compositam videri ex Lutheri, & Zvvinglij sententiis. Nam quod ait, symbolum obsignare promissiones ad sustinendam fidei imbecillitatem, ex Luthero sumptum est; quod addit in fine, eodem symbolo nos testari apud homines pietatem nostram erga Deum, ex Zvvinglio est acceptum: tamen re ipsa plurimum dissentit Caluinus ab utroque. Nam etiamsi cum Zvvinglio agnoscit, Sacramento nos testari hominibus pietatem nostram, tamen negat hunc esse solum, vel primarium usum Sacramenti, & acerrimè pugnat, cap. 14. à §. 5. vsque ad 14. pro sententia Lutheri, & soluit omnia argumenta, quæ Zvvinglius, & Bucerus faciunt contra Lutherum, tametsi neminem eorum nominat. Pariratione, licet cum Luthero affirmet Sacramenta esse testimonia gratiæ, & remissionis peccatorum: tamen id longè aliter intelligit, quàm Lutherus: Hic enim semper loquitur de gratia, quæ tunc datur homini, cum Sacramenta percipit: at Caluinus loquitur de gratia prædestinationis: ac proinde vult Sacramenta esse testimonia prædestinationis, ad eam fidem alendam instituta, qua homo certò credit se esse prædestinatum; ex quo sequitur id, quod Bucerus dicebat, Sacramenta non esse vera signa, nec prodesse nisi prædestinatis.

Fundamentum autem huius rei est, quod existimet Caluinus (vt ipse fusè tractat. lib. 3. Instit. cap. 2.) veram fidem semel habitam, nunquam posse amitti: hinc enim sequitur veram fidem, sine qua Sacramenta nihil profunt, esse propriam præ-

destinatorum, nec eam vlllo modo haberi posse à non prædestinatis. Vnde in Antidoto Concilij, sess. 6. cap. 5. dicit, Baptismum dari infantibus, quia censentur iam membra Ecclesie, cum sint a Deo adoptati in filios, nimirum per gratiã prædestinationis: & ibidem sess. 7. can. 7. de Baptismo, dicit, Sacramentum reddere nos certos de perpetua adoptionis gratia: & clarissimè in lib. de consensione inter Tigurinos, & Geneuenses in re Sacramentaria, sic ait Calvinus: *Sedulo docemus, Deum non promiscue vim suam exerere in omnibus, qui Sacramenta recipiunt; sed tantum in electis. Nam quemadmodum non alios ad fidem illuminat, quam quos præordinauit ad vitam, na arcana spiritus sui virtute efficit, ut percipiant electi, quæ offerunt Sacramenta.*

His explicatis refellenda est hæc definitio: tota enim est vitiosa, vt perspicuum erit, si percurramus singula verba. PRIMVM verbum est: *Symbolum externum*. Quod quidè verum est absolute, non tamen in eo sensu, quo accipitur à Caluino. Ille enim intelligit esse nudum symbolum, id est, symbolum quod solum significet, non autem operetur aliquid: nam in tota definitione non ponit alios effectus huius symboli, nisi obsignare Dei promissiones, & testificari pietatem nostram. Neque obstat, quod Calvinus dicat in Antidoto Concilij Tridentini, sessione 7. canone 5. Sacramenta esse instrumenta iustificationis; nam intelligit esse instrumenta, quia excitant, vel alunt fidem: idque non per aliquam efficientiam, sed merè obiectiue. Id quod explicat clarissimè Theodorus Beza, in libro de summa rei Sacramentaria, quæst. 2. cum sic ait: *Vnde efficacia illa Sacramentorum? à Spiritus sancti operatione in solidum, non autem à signis, nisi quatenus externis illis obiectis interiores sensus mouentur.* Hæc ille. Qua ratione certè signa etiam, quæ in foribus publicorum hospitiorum pendent, instrumenta dici possunt cœnationis, quia mouent hominem, vt cogitet in ea domo paratum esse mensam, &c.

At scripturæ passim docent, Sacramenta esse res quasdam operantes, nimirum quæ mundent, lauent, sanctificent, iustificent, regenerent, Ioan. 3. 1. Cor. 6. Ephes. 5. ad Tit. 3. Actor. 2. immò nusquam scripturæ dicunt, Sacramenta esse testimonia promissionum Dei, & nostræ pietatis; aut certè non tam expresse hoc dicunt, vt id quod nos asserimus, nimirum quod sint causæ iustificationis.

ALTE-

ALTERUM verbum est, *benevolentiae erga nos suae*. Quod verbum duplici nomine non recte ponitur in definitione Sacramenti. PRIMO; Quia ex hoc verbo sequitur, semper Sacramentum esse signum rei praeteritae, seu potius aeternae. Id quod ipse non potest negare, cum per benevolentiam intelligat gratiam praedestinationis: & praeterea id aperte concedit in Antidoto, sess. 6. cap. 5. *Non à Baptismo, inquit, initium habet eorum salus, sed quae iam in verbo fundata erat, Baptismo obfignatur.* Et ibidem: *Nisi enim iam antè ad eos pertineret vitae promissio, Baptismum prophanaret, quisquæ illi daret.* Itaque concedit ipse, Sacramentum esse sigillum praeteritae, immò aeternae Dei benevolentiae. Neque hoc pugnat cum eo quod ipse dicit in Antidoto, sess. 7. can. 4. & 5. & Sacramenta esse instrumenta iustificationis. Nam vult quidem Sacramenta, quatenus fidem sustentant & alunt, confirmare, vel augere iustificationem; (fides enim est, quae iustificat apud ipsos) tamen non vult Sacramentum esse sigillum huius iustificationis, quae habetur per fidem, sed gratiae praedestinationis; nec vult Sacramentum adferre primam iustificationem, sed solum augmentum, & confirmationem, vt clarius ipse idem docet in paruo Catechismo. Prima enim iustificatio habetur per fidem conceptam ex concione praecedente.

At hoc totum repugnat apertissimis Scripturis, quae tribunt Sacramentis vim adferendi primam iustificationem. Quid enim aliud est regenerare, quod tribuitur Baptismo, Ioã. 3. & ad Tit. 3. quam ex homine mortuo in peccatis, facere hominem viuum vita gratiae? Sed de hoc infra suo loco fufius.

DEINDE non recte ponitur in definitione Sacramenti illa promissio gratiae praedestinationis, tum quia saepe cõtingeret, Deum falso testificari, tum quia nemo posset sine peccato alium baptizare. Nam baptismum prophanat, (vt Calvinus dicit in Antidoto, sess. 6. cap. 5.) qui illum confert ei, ad quem non pertinet promissio: nam cogit Deum testificari falsum, nimirum se eum diligere, quem reuera non diligit. At nemo potest certus esse de alio, si nẽ praedestinatus, an non: ergo vel neminem debet vllus baptizare, vel temere, & infideliter agit, cum se periculo exponat prophanandi Baptismum.

AD HOC argumentum responderet Bucerus, ministros non habere

habere intentionem baptizandi, nisi prædestinatos: sic enim ipse dicit in præfatione commentariorum in Matthæum.

AT HOC non satisfacit. Nam IN PRIMIS hoc excusat ministrum, sed non Deum, nisi fortè etiam Deus aliquando baptizet sine intentione baptizandi, quod est ridiculum. DE INDE ex sententiâ Lutheranorum, & Calvinistarum omnium, Sacramenta non pendent ab intentione ministri. Scribit enim Lutherus in lib. de captiuitate Babylonica, de Baptismo; Baptismum esse verum, & ratum, etiam si minister intendat non baptizare, sed ludere. Nec dissentit Calvinus in Antidoto Cõcilij, sess. 7. can. 11.

Calvinus aliter RESPONDET, lib. 4. Instit. cap. 15. §. 16. & 17. Deum videlicet ex parte sua verè offerre promissionem, & sigillum promissionis omnibus, qui baptizantur, siue illi recipiant, siue non; proinde Deum semper esse veracem. Nec ministros etiam peccare diceret, si Baptismum conferant iis, qui profitentur se credere, si adulti sint, vel qui filij sint fidelium parentum, si sint infantes; nam filios fidelium, sanctos nasci credit Calvinus, ex illa promissione Dei, Genes. 17. *Ero Deus tui, & seminis tui.* Ratio autem, cur non peccent ministri, est, quia habent probabilem rationem, vnde colligant illos, quos baptizant, esse prædestinatos & sanctos.

SED hæc solutio non satisfacit. Nam IN PRIMIS, si quis Baptismum præbeat ei, ad quem scit non pertinere diuinas promissiones, prophanat Baptismum, vt ipse Calvinus dicit, quia falsum testificatur: cur non prophanat Deus ipse Baptismum, & falsum testificatur, cum illum præbet ei, quem scit se non prædestinasse? Non enim aliud agit hic Deus, aliud minister, sed vnus est, quod agant: Deus enim per ministrum agit, vt patet Ioan. 1. *Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto.*

PRÆTEREA Sacramentum non solùm offert, sed etiam præbet testimonium benevolentia; sic enim idem Calvinus ait in Catechismo paruo: *Sacramentum est diuinæ erga nos benevolentia testificatio.* Præbet igitur Deus sigillum benevolentia; ei, qui baptizatur, etiam si ipse non credat. Nam sine fide non percipitur quidem fructus, & res Sacramenti, tamen percipitur verum Sacramentum, vt Calvinus etiam docet, lib. 4. Institut. cap. 15. vbi contra Anabaptistas agnoscit verum Sacramentum dari, & suscipi apud Catholicos, vbi non

non putat ipse ullam esse veram fidem. Si igitur Deus reuera præbet sigillum, & testimonium beneuolentiæ ei, quem non diligit, quomodo non mentitur, & Sacramentum prophanat?

PRAETEREA, quòd minister peccet, probatur. Nam etiã si habeat probabilem rationem credendi, cum qui profitetur fidem, esse prædestinatum, tamen non habet certitudinem. Potest enim fieri, vt ille mentiatur se credere; potest etiam fieri (vt Calvinus fatetur, lib. 3. Instit. cap. 2. §. 10.) vt putet se credere, & tamen reuera non credat. At ad testificandum nomine Dei aliquid, requiritur verissima certitudo, nec sufficit probabilis opinio: vt patet in simili de iuramento; non enim licet iuramento, id est, Dei testimonio vti in re, quam opinamur veram, sed solùm in re, quam certissimi sumus esse veram. Imò longè maior adhuc requiri deberet certitudo in Sacramento secundum aduersarios, quàm in iuramento nostro: nam Sacramentum est, quasi iuramentum Dei. Differt autem iuramentum Dei à nostro, quòd cum homo iurat, ipse est, qui asserit aliquid, licet Deum in testem aduocet. Vnde potest esse falsum iuramentum nostrum, sine vlla Dei iniuria; vt si quis iuret, quod putat se certò scire, & tamen re ipsa decipiatur: tunc enim Deus non dat testimonium, nec ille peccat, qui Deum in testem falsitatis citauit, quia credebat omninò se esse certum; vt si fortè vidit vnum ab alio occidi, qui erat simillimus alteri, quem ipse nunquam viderat. At in Sacramentis secundum aduersarios, Deus ipse affirmat, & quodammodò iurat illum, qui Sacramentum suscipit, esse electum, & iustum. Deus autem non potest vllò errore decipi. Ergo grauissimè peccat, qui Sacramentum confert ei, quem non certò scit esse iustum, & electum, quia cogit Deum mentiri.

PRAETEREA etiã si minister certò sciret eum, qui profitetur fidem, vel est filius hominis fidelis, esse iustum, & electum, tamen quid faciet si offeratur illi baptizandus infans, qui sit filius Turcæ, aut Iudæi; & parentes eius, licet infideles, libenter patiantur eum baptizari, & manere apud Christianos? Nam si eum baptizet, prophanat Baptismum, cum nullum habeat signum, quo intelligat illum esse prædestinatum: si verò non baptizet, facit contra vsum totius Ecclesiæ.

SED obiiciet fortassis aliquis pro Caluino, in iisdem angu-

stius versari Catholicos, cum etiam ipsi Sacramenta præbeant
iis, quos nesciunt an sint dispositi, & tamen affirmant, esse si-
gna gratiæ diuinitus instituta.

RESPONDEO; Nullas Catholici patiuntur angustias. Ipsi
enim dicunt, Sacramenta esse causas gratiæ efficaces, nisi po-
natur obex; & simul significare eiudem gratiæ infusionem,
quantum est ex parte ipsius Sacramenti: denique esse eadem
Sacramenta signa eius effectus, quem facit gratia, vbicunque
adest. Vt enim abluit corpus aqua Baptismi; ita abluit ani-
mam gratia Saluatoris: quod quidem perpetuum, & infalli-
bile est, neque a dispositione pendet. Dispositio enim iuuat, ut
gratiam quis recipiat, sed quod gratia, vbicunque est, abluat
fordes animæ, si quas inueniat, intrinsecum est illi, & insepa-
rabile.

TERTIUM verbum in definitione Caluini erat, *Promissio-
nes*. Et quidem de promissione remissionis peccatorum dis-
seruimus in refutatione definitionis Lutheranorum, sed Cal-
uinus loquitur de promissione beneuolentiæ prædestinatio-
nis, quæ longè facilius refutari potest. Nam nulla exstat eius
modi promissio in tota Scriptura: omnes enim promissiones
includunt conditionem aliquam, ut fidei, aut pœnitentiæ, aut
alterius virtutis, & in his omnibus conditionem perseueran-
tiæ. Nam: *Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit.*
Matth. 24. Nemo autem est, qui sine speciali reuelatione si-
promittere possit perseuerantiam.

Atque hinc refutari possunt omnia planè testimonia quæ
illi adferunt. Primarium est illud, Genes. 17. *Ego ero Deus tu-
us, & seminis tui post te.* Sed hoc etiam requirit conditio-
nem fidei, & perseuerantiæ; nam: *Semen Abrahæ* (ut expo-
nit Apostolus, Rom. 4. & 9. *non sunt filij carnis, sed fidei,*
est, qui imitantur Abrahamum in fide, illi sunt eius semen-
cum quo intercedit pactum Dei. Et certè, ut quis incipit esse
semen Abrahæ, cum incipit credere, ita desinit esse, si desinat
credere. Quis autem certò sibi potest persuadere, se nunquam
à fide discessurum? præsertim cum & fides, & perseuerantia
fide dona Dei sint.

QUARTUM verbū est: *Conscientiis nostris*, cum quo ver-
bo iungi potest illud aliud, *ad sustinendam fidei imbecillita-
tem*. Hæc verba non rectè poni in definitione Sacramenti, te-
stat

statuatur Baptismus paruulorum, qui est verissimum Sacramentum, etiam apud Calvinum, & tamen in paruulis non est conscientia, nec actualis fides, ad quam sustentandam sit necessarium Sacramentum. Et sanè si promissio est veluti diploma, & Sacramentum veluti sigillum, conscientia erit veluti charta, vel cera: quomodo igitur, vbi nulla est charta, diploma scribi poterit, vel obsignari? Porro, quod Lutherani dicunt, paruulos actu credere, dum baptizantur, iam est supra refutatum, neque id Calvinus affirmare audeat, tametsi nec reiicere voluerit, vt patet ex lib. 4. Instit. ep. 16. §. 19.

RESPONDET igitur Calvinus, Baptismus paruulorum operari in conscientiis paruulorum, cum primum illi vsu rationis habere incipiunt, etiam si antea collatus fuerit: recordantur enim postea Baptismi accepti, & eo signo nutriunt, & sustentant fidem suam, lib. 4. cap. 16. §. 20. & 21. Quod etiam dicit de illis, qui apud Catholicos baptizati sunt, & postea fiunt Calvinista, lib. 4. cap. 15. §. 17. At saltem rectè probamus, non rectè facere Calvinistas, quòd baptizent infantes: nam longè vtilius esset, eos baptizare adultos, quando fidei sunt capaces. Baptismi enim, quem in infantia accipimus, nullam habemus notitiam, nisi ex narratione aliorum: proinde nec certitudinem habemus, nisi fidei humanæ, quæ fallere potest. Deinde etiam si certissimi essemus, tamen magis mouent res visæ, quàm auditæ; quare melius esset ad fidem alendam, baptizari adultum, quàm infantem. Sed alere fidem est primarius finis, & vsus Baptismi, vt ex definitione patet; malè igitur illi baptizant infantes.

Nec possunt respondere, baptizari infantes, ne fortè pereant antequam adolecant, & eo modo decedant sine gratia Dei: nam Calvinus in Antidoto, sessionis 6. cap. 5. & alibi, docet, paruulos prædestinatos etiam sine Baptismo saluari, nõ prædestinatos autem, etiam cum Baptismo perire.

Nihil igitur dicere potest, nisi baptizari infantes ea solùm de causa, vt admittantur in externa Ecclesia, seu profiteantur se esse membra Ecclesiæ externæ. At hoc etiam non soluit argumentum. Nam ex sententia Caluini lib. 4. Instit. cap. 14. §. 5. & sequentibus, finis principalis Sacramentorum est, obsignare promissiones ad alendam fidem; finis minus principalis est, profiteri se esse membrum Ecclesiæ externæ. Non autem de-

be

bet finis minus principalis impedire finem magis principalem; non igitur debent infantes baptizari apud Calvinistas; siquidem apud eos in Baptismo infantium ob finem minus principalem, impeditur finis magis principalis.

QUINTVM verbum est, *Obsignat*, de quo verbo multa diximus in refutatione sententiæ Lutheri; vt etiam de reliquis verbis supra diximus in refutatione sententiæ Zvinglij. Superest igitur vt argumenta eorum refellamus.

CAPVT XVII.

Refelluntur argumenta aduersariorum.

ARGV MENTA, quibus cùm Lutherani, tum Calvinistæ vtuntur, vt probent Sacramenta esse sigilla promissionū, hæc sunt. PRIMO loco adfert Calvinus lib. 4. cap. 14. Institut. §. 5. verba Apostoli ad Roman. 4 vbi Circumcisionem vocat $\sigma\phi\rho\rho\alpha\gamma\iota\delta\alpha$, id est sigillum eius pacti, cuius fide iam antea Abraham fuerat iustificatus.

RESPONDEO PRIMO; Quæ de sola Circumcisione dicuntur, non possunt trahi rectè ad omnia Sacramenta. Rectè enim argumentamur à genere ad speciem, non contrà.

SECUNDO; Apostolus nullam facit mentionem promissionis, aut pacti, cùm loquitur de sigillo Circumcisionis: vocat enim eam sigillum iustitiæ fidei, non sigillum promissionis, & pacti. Vocatur autem sigillum iustitiæ fidei, vel quia (vt Origenes in hunc locum scribit) Circumcisio obsignabat, & claudebat iustitiam fidei, quæ suo tempore patefacienda erat id est, sub figura, & typo Circumcisionis illius carnalis occultè significabatur, & proinde velabatur Circumcisio cordis, quæ est vera iustificatio, quâ Christus allaturus erat: vel, (vt Chrysostomus, & Theophylactus, & alij docent) vocatur sigillum iustitiæ fidei, quia fuit data Abrahamo in signum, & testimonium iustitiæ, quam sibi acquisierat per fidem.

TERTIO dico; Fuisse hoc priuilegium solius Abrahamæ, & non posse transferri ad alios, quasi Circumcisio (vt hæretici volunt) in quocunque esset, testificatio esset iustitiæ illius. Nam priuilegium Abrahamæ fuit, vt ipse esset pater omnium fidelium, tam præputiatorum, quàm Circumcisorum. Et quia iam